

[af]

LOTTE EDBERG LOVELESS, JOURNALIST,
STICKELBERGS BUREAU | ndu@rm.dk

FOTOS: JONNA FUGLSANG KELDSEN

Klavs Persson (tv), Ann Frederiksen (øverst) og Inge Merete Nielsen (th) er enige om, at der mangler redskaber til at tackle problemerne omkring misbrugsbehandling af udviklingshæmmede.

SKRÆDDERSYEDE METODER EFTERLYSES

[Afklaring] Det er svært at hjælpe og rumme beboere med misbrugsproblemer. På Sødisebakke savner man mere strukturerede redskaber til at tackle opgaven i dagligdagen.

– Det vigtigste er ikke, om beboeren har vilkår om misbrugsbehandling i sin dom, men om han har et misbrugsproblem, siger forstander Klavs Persson fra Sødisebakke og medlem af NDU's vidensteam.

Og det har omkring hver tredje af Sødisebakkes domfældte beboere, vurderer han. Hos de fleste handler det om misbrug af alkohol og/eller hash.

Klavs Persson har et godt kendskab til misbrugsproblemer. Inden han kom til Sødisebakke ved Mariager, var han leder af Århus Amts Misbrugscenter.

– I de ti år, jeg arbejdede i misbrugsmiljøet, havde vi ikke én udviklingshæmmede fra institutionerne. Det etablerede behandlingstilbud bygger på frivillighed og motivation. Skal du arbejde med motivation, kræver det, at misbrugeren har evnen til refleksion, og det har vores beboere kun i meget ringe grad. De er ikke i stand til at overskue konsekvenserne af det, de gør, siger han.

Derfor var noget af det første, Klavs Persson gjorde, da han for fire år siden satte sig i chefstolen på Sødisebakke, at ringe rundt for at høre, hvordan andre tacklede misbrugsbehandlingen. Resultatet var nedslående.

– Ingen institutioner er klædt ordentligt på til opgaven. Der er ikke nogen model, der passer til vores beboere. Minnesota dur ikke, og terapeutiske behandlinger kan vi heller ikke overføre. Vores pædagoger mangler redskaber til at tackle problemerne, siger han.

Individuel udredning

En anden problematik er ifølge Klavs Persson, at det kan være svært at trække grænsen mellem forbrug og misbrug hos beboerne.

– Hvis en beboer faktisk kan styre sit forbrug, kan det være et problem, hvis det pædagogiske personale reagerer voldsomt. Det kan komme til at fylde for meget og flytte fokus fra det, der er vigtigt – nemlig afdækningen af beboerens situation.

– Hos nogle kan der også være tale om selvmedicinering. Her er det nødvendigt med en psykiatrisk udredning lavet af en psykiater med speciale i udviklingshæmning.

Pædagogisk konsulent på Sødisebakke, Ann Frederiksen, har et godt eksempel på det – en beboer, der gennem en lang periode havde et blandingsmisbrug, som han finansierede gennem småkriminalitet.

– For nylig blev det konstateret, at han har ADHD. I dag får han ritalin og er helt ude af sit misbrug, fortæller hun.

– Omdrejningspunktet er, at vi får gang i en udredning af den enkelte, så vi kan se, hvad misbruget bunder i. Det er meget vigtigt at få tingene skilt ad og afdække, hvad problemerne reelt handler om. Både for beboerens egen skyld, men også for de andre beboere og personalets skyld. En beboer med voldsomt misbrug kan forplumre alt på afdelingen, siger Ann Frederiksen, der sammen med NDU også sidder med i en arbejdsgruppe under Servicestyrelsen, der skal komme med bud på initiativer på området.

- Kan vi udvikle en model for, hvordan vi laver støttende samtaler med udviklingshæmmede med misbrugsproblemer, er vi godt på vej, siger forstander Klavs Persson.

Krav og konsekvenser

Misbruget kan have konsekvenser for de domfældte, der har et vilkår om misbrugsbehandling i dommen.

- Misbrug bliver indberettet til statsadvokaten, der efterfølgende kan søge at indskærpe vilkåret. Ofte vil det også afføde restriktioner. For eksempel kan der blive skåret ned på, hvor ofte beboeren kan besøge familien, og en udflytning til bosted kan stilles i bero. Skønner man, at der er risiko for tilbagefald, kan dommen forlænges, og er der ny kriminalitet, kan der komme en ny dom oveni, siger Klavs Persson.

En mandlig beboer i Sødissbakkens bofællesskab i Hobro har i perioder haft massive alkoholproblemer. Misbruget var så voldsomt, at personalet kontaktede tilsynet, der nu har stillet krav om, at beboeren - der ikke har noget vilkår om misbrugsbehandling i sin dom - skal tage antabus, hvis han vil blive i bofællesskabet. Det har han accepteret.

- Han har været meget svær at trænge ind til og har ikke tidligere villet vedkende sig, at han havde et problem. Men han kan bare ikke holde igen, når han drikker. Og efter en masse guldøl bliver han truede, hvis vi konfronterer ham, fortæller pædagog Inge Merete Nielsen.

Selvom pædagogerne kunne have lyst til at snuppe posen med de klirrende flasker, har de aldrig gjort det.

- Det var dybt frustrerende. Når han først drak, var løbet kørt. I stedet har vi satset på den forebyggende, pædagogiske indsats i dagligdagen. Vi taler med ham om, hvordan han truede og smed med fjernsynet, sidst han var fuld, og vi forsøger at have antennerne ude i forhold til, om der er problemer med kæresten eller på arbejdet. Når han begynder at være negativ og burer sig inde på værelset, skal vi være ekstra opmærksomme, siger Inge Merete Nielsen.

Misbrug terroriserer

Hun kan også berette om, hvordan en beboer i en periode terroriserede en af Sødissbakkens afdelinger. Næsten dagligt kom han hjem og var stærkt påvirket af en kraftig cocktail af alkohol og hash.

- Hele afdelingen var ved at eksplodere. Han lå i forvejen øverst i hierarkiet blandt beboerne, og de andre var meget utrygge, når han kom fuld og skæv hjem. Alle gik på listesko, når han trådte ind ad døren. Han råbte, hidsede sig op, holdt lange enetaler og smækkede med dørene. Han var konstant konfliktsøgende og truede også personalet med vold. Øjnene stod ud af hovedet på ham, og han var i det hele taget meget konfronterende og voldsom i sin facon, fortæller Inge Merete Nielsen.

En ny medarbejder blev så skræmt, at hun rejste.

Undervejs i forløbet fik personalet afdækket, at en stor del af beboerens problem var, at han mistrivedes i institutionsmiljøet, som han oplevede som klaustrofobisk og kvælende. Efter at han er flyttet ud for sig selv med en familie som hjemmevejleder, er han blevet helt anderledes afdæmpet. Han har en aftale om, at han må ryge hash.

- Han har haft et rigtig sølle liv, og hashen er med til at mindske hans følgevirkninger. Sådant en løsning ville være svær at rumme på en institution, men der ingen tvivl om, at den fungerer godt for ham. Det har hjulpet ham at få sit eget, og fordi det er en individuel løsning, har man kunnet skræddersy

rammerne til hans behov, siger Inge Merete Nielsen.

På vej

Forstander Klavs Persson ser ikke noget problem i, at ansvaret for misbrugsbehandlingen formelt overgår til bostederne i stedet for i kommunerne.

- Jeg tror, vi kan klare opgaven, og den er forenelig med den pædagogiske opgave, vi i forvejen varetager omkring de domfældte. Men lige nu mangler vi redskaber, siger han.

I jagten på metoder tilpasset behandlingen af udviklingshæmmede har Klavs Persson allieret sig med et par andre institutioner. Processen er stadig i sin vorden, men man håber, den vil munde ud i etableringen af et dansk netværk til udveksling og opsamling af viden på området. Man skeler også til erfaringer fra resten af Skandinavien.

- Forhåbentlig vil vi snart få mere struktur på indsatsen. Afsættet skal stadig være mange af de elementer, den etablerede misbrugsbehandling bygger på. Vi skal arbejde med afklaring, motivation og forhold omkring arbejde, bolig og netværk, men på en måde der passer til vores beboere. Antabus og substitutionsstoffer er ikke nok. Vi er nødt til at forholde os til den enkelte beboers samlede situation og sætte ind på flere niveauer, siger han.

- Vi skal finde ud af, hvordan vi laver støttende samtaler på en ny måde. Kan vi udvikle en model for, hvordan samtalerne skal foregå, er vi hjulpet godt på vej. Redskaberne skal efterfølgende justeres og udvikles i den daglige pædagogiske praksis.

Klavs Persson så også gerne, at problematikken kom på den politiske dagsorden.

- Det vil være oplagt, om man samlede et hold, der inddrog praktikerne, og tog ansvar for at etablere en strategi på området, siger han.